

वन डहेलो निगरानी तथा सूचना प्रणाली

ICIMOD

SERVIR HIMALAYA

FOR MOUNTAINS AND PEOPLE

नेपालको वनजन्य स्रोतसाधन बिग्रदै जानुमा वन जंगलमा लाग्ने डहेलोको ठूलै भूमिका हुनेगर्छ। अव्यवस्थित वन डहेलो ले बहुमुल्य वनजन्य स्रोतसाधनको क्षति गर्छन् र वनजंगलको पुनरुत्पादन गर्ने क्षमता घटाउँछन्। नेपालमा वर्षेनी करिब दुइ हजार वन डहेलो लाग्ने गर्छन्। यी सबै वन डहेलो कार्तिक देखि असार बीचका सुख्खा महिनामा लाग्ने गरेकाछन्। त्यस मध्ये पनि करिब ८८ प्रतिशत वन डहेलो चैत, बैसाख र जेठका महिनामा लाग्ने गर्छन्। नेपालको तराईमा लामो र गर्मी सुख्खा याम हुनेहुनाले वन डहेलोका धेरैजसो घटनाहरू तराईमै हुने गर्छन्। कहिलेकाहीँ मध्य-पहाडी भेगमा पनि वन डहेलोका विवरण आउने गर्छन्। भिरालो भौगोलिक बनावटका कारण पनि वन डहेलोलाई नियन्त्रण गर्न मुश्किल हुने गर्छ।

इसिमोड, युएसएआइडी र अमेरिकी अन्तरिक्ष अध्ययन संस्था नासाको सहकार्य रहेको कार्यक्रम सेविर-हिमालयको सहयोगमा वन विभागले वन डहेलो पहिचान तथा निगरानी प्रणालीको विकास गरेको छ जस मार्फत विभागले डहेलोलाई समुचित व्यवस्थापन गर्न द्रुत, अध्यावधिक सूचनाहरू उपलब्ध गराउन सक्छ। यस प्रणालीले वन डहेलो भएको स्थान र डहेलोको प्रकृति पहिचान गर्न र त्यसपछि उक्त डहेलोको निगरानी गर्न भु-उपग्रहबाट सिर्जित तस्विर र तथ्यांकको प्रयोग गर्छ र यस्ता डहेलो निभाउने जिम्मेवारी पाएका सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई एसएमएस र इमेल मार्फत सूचना दिन्छ। यस कम्प्युटर प्रणालीमा सन् २००० देखि अहिलेसम्म हरेक दिन अध्यावधिक बनाइएको भौगोलिक संकेतहरूको अभिलेख छ। साथै इन्टरनेटमा आधारित अन्तर्क्रियात्मक मानचित्र निर्माण गर्ने साधन पनि सम्मिलित छ।

एसएमएसबाट वन डहेलोको सूचना

यी सूचना कसले पाउनेछन् ?

एसएमएस सर्भरमा एसएमएस वन डहेलो सूचना पाउन आफ्नो फोन नम्बर नाम टिप्पाएका व्यक्तिहरूले एसएमएसबाट वन

डहेलोको सूचना पाउनेछन्। वर्तमानमा जिल्ला वन अधिकृतहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता संघका प्रतिनिधिहरू र वन विभागका केहि अधिकृतहरूले यस्ता एसएमएस प्राप्त गर्दछन्।

यस्ता सूचनामा कस्ता जानकारी सम्मिलित हुन्छन् ?

यस्ता एसएमएस सूचनामा जिल्ला भरि पहिचान गरिएका वन डहेलोका घटनाहरूबारे सूचना सम्मिलित हुन्छन्। यसमा डहेलो लागेको स्थान, देशान्तर र अक्षांश सहितको भौगोलिक अवस्थिति, गाविसको नाम र यदि डहेलो लागेको स्थान आरक्षित क्षेत्र भित्र पर्छ भने उक्त आरक्षित क्षेत्रको नाम सम्मिलित हुन्छ। एक भन्दा बढी वन डहेलोका घटना हुँदैछन् भने त्यसै अनुरूपको संख्यामा एसएमएस सूचनाहरू पठाईन्छन्।

एसएमएस सेवा प्राप्त गर्न निम्न कार्यहरू गर्नहोस् :

वन विभागको वन डहेलो निगरानी कोष नै एसएमएस सेवाग्राहीहरूको सूची राख्न जिम्मेवार छ। यदि एसएमएस मार्फत वन डहेलो सम्बन्धि सूचना प्राप्त गर्न चाहनुहुन्छ भने वन विभागलाई निम्न ठेगानामा सम्पर्क गर्नहोस् :

गोविन्द के. श्रेष्ठ

वन व्यवस्थापन अधिकृत, वन विभाग

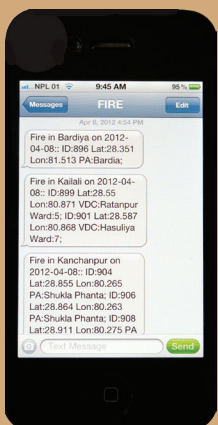
बबरमहल, काठमाडौं

मोबाइल नम्बर: (९७७) ९८४४०४३८७०

इमेलबाट वन डहेलोको सूचना

यी सूचना कसले पाउनेछन् ?

जो कसैले पनि इमेलबाट वन डहेलोबारे सूचना पाउने सुविधा लिन सक्छन्। हाल नेपालभरीका २११ व्यक्ति तथा संस्थाहरू इमेल सेवाग्राही सूचीमा छन्।

मोबाइल टेक्स्ट म्यासेजबाट
वन डहेलो बारे जानकारी

यस्ता सूचनामा कस्ता जानकारी सम्मिलित हुन्छन् ?

यस्ता इमेलमा जिल्ला भरि पहिचान गरिएका वन डढेलोका घटनाहरूबारे सूचना सम्मिलित हुन्छन् । यसमा डढेलो लागेको स्थान, देशान्तर र अक्षांश सहितको भौगोलिक अवस्थिति, गाविसको नाम, समुद्री सतहबाट ऊँचाई, भू-आवरण र यदि डढेलो लागेको स्थान आरक्षित क्षेत्र भित्र पर्छ भने उक्त आरक्षित क्षेत्रको नाम सम्मिलित हुन्छ । इमेल सूचनाहरूमा त्यस क्षेत्रमा बलिरहेका वन डढेलो देखाउने मानचित्रसम्म पुर्‍याउने वेब-लिंक पनि सम्मिलित हुन्छ ।

जम्मा वन डढेलोका घटना: ६६

अर्गाखाँची	३	कपिलवस्तु	३
बाँके	७	खोटाङ	१
बर्दिया	७	नुवाकोट	१
डडेल्धुरा	१	पाँचथर	१
दैलेख	१	प्युठान	५
दाङ	८	रामेछाप	१
धादिङ	२	रसुवा	४
डोटी	४	रुकुम	१
इलाम	१	रुपन्देही	१
कैलाली	१	सल्यान	३
कन्चनपुर	३	सुर्खेत	७

विगतमा भएका वन डढेलोका घटनाहरूको अभिलेख रहेको मानचित्र

इमेल सूचनाको सेवाग्राही बन्न के गर्न पर्छ ?

निम्न वेबपेजमा गएर इमेल सूचना प्राप्त गर्न आफ्नो अथवा संस्थाको नाम रजिस्टर गर्न सकिन्छ :

<http://apps.geoportal.icimod.org/NepalForestFire/register.aspx>.

विगतका वन डढेलोको अभिलेख हेर्न चाहनुहुन्छ भने निम्न वेबपेजमा जानुहोस् :

<http://apps.geoportal.icimod.org/NepalForestFire>

यस प्रणालीका कमजोरीहरू :

- वन डढेलोबारे सूचना संकलन गर्न प्रयोग हुने मोडिस भू-उपग्रहले दिनको चार पटक मात्रै सूचना संकलन गर्न सक्छ: रातीको ३ बजे, बिहानको १०:३० बजे, दिउँसो १:३० बजे, र राती १०:३० बजे । यी समय बीचमा भएका केहि डढेलोहरूलाई यस प्रणालीले पहिचान गर्न सक्दैन ।
- एक वर्ग किलोमिटरको पिक्सेललाई आधार मानेर मोडिस भू-उपग्रहले वन डढेलो लागे-नलागेको पहिचान गर्छ । यसो गर्दा त्यस वर्गाकार क्षेत्रको केन्द्रबिन्दुलाई डढेलोको उत्पत्तिस्थल मान्ने गर्छ - यो सूचना तथ्यपरक नहुन सक्छ ।
- भुईँमा बिस्तारै फैलिदै गरेका डढेलोलाई भू-उपग्रहले पहिचान नगर्न सक्छ ।
- यदि जमिनको सतहमा एक्कासी तापमान वृद्धि भयो भने पनि भू-उपग्रहले त्यसलाई डढेलो लागेको भनेर पहिचान गर्न सक्छ ।

For further information contact

Mir Matin mir.matin@icimod.org
Sudip Pradhan sudip.pradhan@icimod.org

Photos: Jawan Sing Rawat, Nabin Baral

ICIMOD gratefully acknowledges the support of its core donors: the Governments of Afghanistan, Australia, Austria, Bangladesh, Bhutan, China, India, Myanmar, Nepal, Norway, Pakistan, Switzerland, and the United Kingdom.

© ICIMOD 2014

International Centre for Integrated Mountain Development
GPO Box 3226, Kathmandu, Nepal

Tel +977-1-5003222 Email info@icimod.org Web www.icimod.org

Prepared by ICIMOD Publications Unit, November 2014